

Празник на св. Йоан Кръстни

в храма „Св. Франциск от Асизи“ при босите кармити,
София, 14 декември 2012 година

Ваше Високопреосвещенство монсеньор Христо Прошков, Апостолически екзарх, отче Сръчко Римац, домакин на днешния празник, драги братя мирски свещеници и свещеномонаси, сестри монахини, всички скъпи верни,

1. Миналата година, когато говорих за св. Йоан Кръстни се опитах да изявя неговата човешка природа, насочена към развиване на естествените заложби, податливи на действието на Светия Дух, върху които светият кармит изгражда християнското съвършенство. Казах също, че при друг случай бих могъл да разкажа за това, как Хуан де Йепес и Алварес е живял в слънцето на Божието присъствие и е изкачвал върховете на мистиката. Тази възможност днес става действителност благодарение на поканата на отец Сръчко.

2. Йоан е на 21 години, когато завършва обучението си в ръководеното от йезуитите училище в Медина дел Кампо. Мисли сериозно за постигане на християнското съвършенство в Кармитския орден. В манастира *Св. Анна* облича монашеската дреха и си обръсва голяма тонзура в знак на принадлежност към монашеството. Изпълнява всички задължения на новиций ревностно и съвестно. В Ордена получава името Йоан на св. Матей. Предстоятелите скоро забелязват неговия жив ум и го изпращат да следва в известния университет в Саламанка, който по това време е център на интелектуалния живот в Испания.

Младият монах живее в кармитския колегиум *Св. Андрей*. В университета следва свободни науки и богословие, интересува се също от музика, литература и испански език. В колегиума помага на по-слабите студенти в учението. Решителен, тих и работлив, вярно спазва кармитското Правило и с удоволствие се отдава на молитвено размишление в самота.

3. На 25 години приема свещеническото ръкоположение. Макар че не страни от света, все пак обича съсредоточението, тишината и да бъде насаме с Бога. Замисля се дори за влизане в по-строгия орден на картузианците в Паулар близо до Сеговия. Но се случва иначе. Младият кармит среща по своя път дейната кармитка от Авила – Тереза Исусова. Двамата решават да започнат в Кармила завръщане към първоначалното Правило. Това Правило между другото определя като най-важни в монастичния живот съзерцанието и

мълчанието, пълно въздържание от яденето на месо и дълъг пост от празника Въздвижение на светия кръст до Великден. Облеклото е дебела груба дреха.

Първият реформиран манастир на кармитите, наричани боси, е основан в Дуруело. Двама отци и трима братя водят там строг живот, изпълнен с работа и съзерцание. Отец Йоан на св. Матей приема ново име – Йоан Кръстни. Работи на полето, евангелизира в близките села и обучава новиции. Още тогава проявява усет за живото присъствие на Бога в ежедневното монашеско служение. Служи на Бога и на хората в мъжките манастири в Мансера де Абахо, в Пастрана, в Алкала де Енарес. В Авила е изповедник и духовен наставник на сестрите кармитки в манастира *Въплъщение (Encarnación)*. Навсякъде се възхищават от неговата вежливост, здрав разум, снисходителност и търпение в общуването с хората. Заедно със сестра Тереза Исусова основава манастира на босите кармитки в Сеговия.

4. Реформирането на Кармила предизвиква съпротивата на кармитите, наричани обути. Йоан Кръстни и Герман на св. Матей са арестувани от обутите кармити и местните полицаи, които нахлуват в манастира в Авила. Йоан е обявен за непокорен бунтовник и е затворен в манастира в Толедо. Престоява в тясна, тъмна и воняща килия, където му дават мизерна храна. По този начин противниците на реформата искат да сломят неговата вяроност и непоколебимост в стремежа към първоначалното Правило. Нещо повече, в продължение на девет месеца Йоан е бичуван всеки петък. Той страда не само телесно, но преживява и духовни терзания. Изпитва нещо като отсъствие на Бога, толкова характерно за мистиците, преживяващи „тъмната нощ на душата“. Накрая обмисля бягство от този манастир-затвор в Толедо и избягва в манастира на босите кармити в Ел Калварио в Андалузия. След това пребивава в манастирите в Баеса и в Гранада. Навсякъде се отличава с благост, доброта, дълбоко духовно знание, привързаност към бедността и самотата. Изразява своите мистични преживявания и стремежи към християнското съвършенство в много произведения в проза, такива като: *Духовна песен, Живият пламък на любовта, Изкачването на планината Кармил, Думи на светлина и любов*.

5. Тук ще приведа едно събитие, за което Йоан Кръстни разказва на своя брат Франциск. Веднъж, когато Йоан се молел пред иконата на Христос, носещ кръста, чул вътрешен глас, който го викал по име. Това се повторило няколко пъти. Накрая Йоан отговорил в духа си: „Ето ме“. Тогава гласът го запитал: „Каква награда искаш да ти дам за всичко, което направи и изстрада?“ Йоан отговорил: „Да страдам и да бъда презрян“. Споделяйки всичко това със своя брат Йоан, прибавя: „И така, ако ме видиш в тежко изпитание, не се тревожи, защото точно за това молих Господа. Той ще ми помогне да го понеса и да стана по-дълбок“.

Дълго може да се говори за страданията и изпитанията, на които е подложен нашият светец от висшите си началници в Ордена и в Църквата, когато е отдаден от все сърце на разпространяването на кармилската реформа сред мъжете и жените. Появяват се злонамерени обвинения. Визитаторът на кармилските общности възнамерява да отстрани Йоан от Ордена. Йоан заболява сериозно. Избира за лечение манастира в Убеда, където игуменът е зле настроен към него. Възпалението на десния крак се оказва червен вятър. Лекарят решава да изреже гнойните язви. За съжаление след операцията от раните продължава да изтича гной, а цялото тяло се покрива с нови язви. Йоан се моли с мъка, защото болките се засилват. Често целува разпятието. Малко преди смъртта помолва да му прочетат няколко откъса от Песен на песните. Когато му четат тази поема на любовта, Йоан повтаря с отслабващ глас: „Какви чудни бисери! Какви чудни бисери!“ Манастирската камбана звъни за утрения. „Какво беше това?“ – пита умиращият. „Камбаната, която вика братята за утрения“ – отговарят стоящите наоколо монаси. „Слава на Бога – казва Йоан – ще я кажа в небето“. Целува още веднъж разпятието, затваря очи и прошепва *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum*, което значи: „В Твоите ръце, Господи, предавам духа си“. Смъртта на Йоан е кротка, пълна с жара на любовта, която съединява завинаги с Бога.

6. Йоан Кръстни си отива при Господа с ореол на светец. Неговото съвършенство израства под слънцето на Божието присъствие. Той има дълбокото съзнание за това, че каквото и да прави, прави го пред Бога. Разбира светостта като неуморно търсене и откриване на Бога в този свят и сред хората, които Бог е поставил на неговия път, водещ към най-високите върхове на мистиката. За много хора той е като „тайнство на Божието присъствие“. И до днес е пример за святост, разбирана като пълнота на живота, даван от Светия Дух, Този Дух, Който ни учи на всичко (срв. Йоан 14:26). Днес, когато празнуваме годишнината от неговото раждане за небето, Йоан иска да ни отпрати следното предупреждение: „Не дай Боже да се хвалите с нещо друго освен с кръста на нашия Господ Исус Христос. Защото учението на кръста е Божия сила за нас, които се спасяваме“ (срв. Гал. 6:14 и 1 Кор. 1:18). Йоан, точно както св. Павел, добре знае, че Христовият кръст е Божия мъдрост и Божия сила за християнина (срв. 1 Кор. 1:23-24).

Щом стана дума за кръста, не мога да не спомена едно събитие в живота на нашия мистик. През есента на 1574 г. Йоан пребивава в Авила. Охотно дава тайнствата на кармилитките в манастира *Въплъщение*, учи децата и служи с духовни съвети на различни хора. Вярно спазва препоръчаните от първоначалното Правило пости и изпълнява обета за бедност, живеейки наистина скромно. Когато няма никакви задължения към сестрите или към жителите на града, пише стихове или резбова фигурки на разпнатия Христос.

Точно през този период, след много месеци молитви и размишления, Йоан получава видение на ужасната агония на Исус на кръста. Плод на проникването в тайната на спасителното страдание на Богочовека е една неголяма рисунка. Това изображение, скицирано с мастило, дълго около осем сантиметра, може да се види и днес в реликвария на манастира *Въплъщение*. То представя разпнатия Христос, но гледан отгоре. Тялото е увиснало тежко към земята. Капки кръв сълзят от ръцете и главата Му. Виждаме едно тяло, лишено от живот, което обаче дава живот. Точно това е видял Йоан с очите на душата, преизпълнена с осветяваща благодат. И това усещане за страданието и смъртта на Христа изразява след това с рисунката. Копие на тази рисунка украсява неговото произведение *Тъмната нощ*, издадено преди четири години на български с усилията на Кармил *Свети Дух* в София (2008).

7. Струва си тук да споменем, че тази Йоанова рисунка от манастира *Въплъщение* е вдъхновила известния испански художник Салвадор Дали, който през 1951 г. рисува разпнатия Христос в така наречената скъсена перспектива. Тази голяма картина се намира в градската галерия в Глазгоу (Шотландия) и се смята за един от шедьоврите на религиозното изкуство на XX век. В картината на Дали не виждаме лицето на Христос, а само буйната коса върху отпуснатата към земята глава и увисналите от рамената на кръста мускулести ръце. Тялото не е окървавено, то е като застинало в покой, без следи от страдание. Виждаме Разпнатия в някаква необикновена светлина. Познатата на всички ни Елена Малджиева разчита дълбоката символика на това необикновено изображение така: „Мисля си, че Салвадор Дали е видял вътрешната същност – небесната Светлина, която осветява Сина, а чрез Него и умиротворената земна красота, и вечното Му присъствие в мястото, където се срещат погледите откъм земята и погледът от висините“ (*Докосване*, бр. 2, април 1994 г., 19-22).

8. Какво е днес за нас посланието на тази тайна на кръста, за всички нас, които от два месеца живеем Годината на вярата? През Годината на вярата трябва по-често да отваряме не само Свещеното писание, но и да четем документите на Втория Ватикански събор и Катехизиса на Католическата църква. Евангелията казват, че Господ Исус е изгонвал зли духове, тоест освобождавал е обладани от сатаната хора и ги е връщал към нормален добър живот. Това изгонване на духове от хората предхожда по някакъв начин победата на Исус на кръста над сатаната – *князът на този свят* (Йоан 12:31). Исус принася Себе си на олтара на кръста като непорочна жертва за греховете на човечеството. На кръста извършва помирението на хората с Бога. Кръстът е съществена част от тайната на нашето спасение. Кръстът е следователно знакът на всеобщата Божия любов и извор на всяка благодат (срв. Декрет за

икуменизма *Unitatis redintegratio*, 2; Декларация за отношението на Църквата с нехристиянските религии *Nostra aetate*, 4).

Кръстът ни е върнал общението с Трисветия Бог. Нашият път към светостта минава през кръста и ще достигне своята пълнота в последното възкресение, в което Бог ще бъде всичко за всички (вж. *Кратко изложение на катехизиса на Католическата църква*, 122 и 428).

Нека приемем сериозно призива на Христос: *Който не взима кръста си и не върви подире Ми, не може да бъде Мой ученик* (Мат. 10:38; 16:24; Марк 8:34; Лук. 9:23; 14:27). Нашият кръст не може да бъде без Христа. Колкото повече обичаме Христа, толкова по-силно прегръщаме кръста. Кръстът ще бъде нашата гордост, ако обичаме с цялото си сърце и с цялата си душа, с целия си ум, с всички сили, както е правил св. Йоан Кръстни.

9. Скъпи братя и сестри, накрая възлагам на всички ви една конкретна задача. Една проста и важна задача: когато правиш знака на кръста, прави го добре. Нека да не бъде забързан и небрежен. Не! Прави винаги широк и старателен знак на кръста – от главата до гърдите, от едното рамо до другото. Тогава ще почувстваш, че Бог те прегръща като Свое любимо дете, а ти изповядваш вярата в Троичния Бог – Отца и Сина и Светия Дух. Амин.

архиеп. д-р Януш Болонек,
апостолически нунций в България и Македония
(източник: интернет)